

borářsky vyspělého dělníka, aby vedl doly etapou jejich historicky významných úkolů v první 5LP. A nebudou to úkoly malé. Bylo-li úkolem dvouletky podchytiti válkou rozrušený provoz, má pětiletka — ano, za pouhých 5 let — odčinito to, co bylo o. k. dolům odpíráno od počátku první války, nadto vybudovati revír technicky, sociálně a kulturně jako základní pilíř socialistické budoucnosti celého státu. Nebude to jen výstavba 4 velkodolů, rozšíření kapacity dalších dolů a koksoven, musí to býti, viděno s hlediska starého světa, zázrak. Po socialisticku bude to první rozmach tvořivé vůle k úkolům ještě velkolepějším. Ve dvouletce jsme to zkusili, projevíli jsme talent a naučili jsme se to. Též VŠB má štěstí, že přispěje svým dílem přímo v prostředí nejvelkolepějšího tvůrčího kvasu.

Hynek Kozušník

Náš revír v 5LP

V plánovaném hospodářství zajímá problém dobývání uhlí nejen majitele dolů, nýbrž každého občana republiky. O vývoj dolů se dříve zajímal nejvýše báňský revírní úřad a státní fiskus, pokud měl vůbec zájem nahlédnout pánům těžařům do jejich karet. Jinak rozhodoval o osudu našeho uhlí mezinárodní kapitál.

V našem revíru se těží kamenné uhlí asi 170 let. Vývoj našich dolů vykazuje pevnou a stále vzestupnou linii. Od r. 1830 se rozvíjel ve spolupráci s přidruženými železárnami, později elektrárnami a chemickými závody, s nimiž vytvářel celek, vedený v kapitalistickém duchu. Na technickou a administrativní stránku vedení se mnoho nedbalo. V letech 1850 těžil revír asi 20% všeho kamenného uhlí v historických zemích, roku 1876 33%, dnes činí podíl OKD na těžbě kamenného uhlí v ČSR asi 70% a nedosáhl dosud kulminačního bodu. Je zajímavé, jak málo kapitalističtí vlastníci uhelného bohatství vykonali pro průzkum revíru do roku 1945. Teprve po okupaci se přikročilo k systematickému zjišťování rozsahu uhelných ložisek, jejich uložení a k přípravám pro budoucí exploataci.

Na uhelném bohatství buduje náš lidově demokratický stát celý plán hospodářské výstavby. Náš revír je vedle revíru vestfálského a hornoslezského z nejbohatších uhelných bazénů v Evropě. Má znamenité koksovatelné uhlí. Fysikální a chemický průzkum nebyl dosud proveden. Je však jisté, že ani zdaleka nebylo využito všech možností zpracování uhlí a že tento úkol čeká na řešení v době co nejkratší. Až do roku 1945 byl revír majetkově rozdělen mezi 6 těžiřstev. Ne-

měl jednotného vedení ani po stránce technické ani po stránce organizační. Doly VŽ a B+h byly doplňkem kovoprůmyslu, doly hraběte Wilczka a Larische-Mönnicha byly vedeny komerčně tak, aby vynášely co nejvíce, bez ohledu na to, že způsob těžby znamenal bezohledné drancování. Když doly přešly do vlastnictví státu, bylo prvním úkolem sjednocení jejich technické a organizační správy. Organizačně mají naše doly již dnes pevnou a jednotnou základnu: jejich technické vybavení a jednotné vedení si však vyžádá řady let. S hlediska hospodárnosti je neudržitelné, aby natrvalo těžilo všech 31 šachet. Postupně bude těžba soustředována na t. zv. centrálních dolech, jichž bude v budoucnu asi 16. Jejich výstavba si ovšem vyžádá velikého finančního nákladu a značných technických změn, jež zaměstnají naše strojírný na léta.

Způsob těžby je rovněž neekonomický. Nesystematický postup těžby zavinovál veliké ztráty a povrchové škody, jež při uváženém těžebním postupu mohly být značně omezeny.

Dosud se našeho uhlí používalo téměř výhradně jako paliva. Již koncem minulého století začalo se naše uhlí koksovát, leč teprve později přikročilo se také ke zpracování odpadků, to je čpavkových vod, dehtu a hlavně plynu. Ze čpavku se vyrábí síran amonný, štěpením dehtu mazačí oleje a v dalším výrobním postupu fenoly, kresoly, naftalin, barviva, cukerin a vše ostatní, co v uhelné chemii známe. Prvým závodem na zpracování odpadů při výrobě koksu byl závod Rüttgers v Zábřehu. Teprve v roce 1926 byla vybudována v Mar. Horách továrna na výrobu dusíkatých hnojiv, jejíž hlavní surovinou je koksový plyn. Dosud se však veliké množství plynu spaluje neekonomicky v našich hutích, ačkoliv je technicky možno před spálením zbavit plyn všech hodnotných látek a tím zhodnotit dále výnos těžby. Mnoho plynu pouští se dosud nezužitkováno do vzduchu. Zkrátka: s hlediska hospodárnosti máme možnost zvýšit výtěžek uhelného bohatství v revíru daleko nad dnešní průměr.

Musíme ovšem vědět, co všechno uhelné bohatství v sobě skrývá, a proto je nutný fyzikální a chemický průzkum. Na zjištěných skutečnostech budeme pak postupně budovat celý náš chemický průmysl. Již po okupaci přišli naši chemikové s odvážnými plány. Z těchto plánů nebylo však mnoho realizováno. Pouze Mor.-slezské plynárny vypracovaly pro první 5LP plán dálkového rozvodu plynu, který postupně bude rozveden až po Brno a Olomouc. Tím ovšem ušetříme množství drahocenného uhlí a odlehčíme svým drahám, nehledíc na snížení výrobních nákladů všech závodů, jimž bude plyn dodáván. Dodnes unikají miliardy tepelných kalorií nezužitkovány do vzduchu, nehledíc k silocentrálám, vysokým a ocelářským pecím a všem